सुरत जील्लानी भुगोळना

प्रश्नोत्तर

ભુગોળની વ્યાખ્યા સાથે

ગુજરાતી બીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને
ખાનગી શીખવા સારૂ.

લલુભાઈ જમનાદાસે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરી.

આવૃત્તિ બીજી

અમદાવાદ મધ્યે

મામાની હવેલીમાં યુ૰ પ્રી૰ જનરલ એજ-
ન્સી કંપની (લિમિ) પ્રેસમાં
રણછોડલાલ ગંગારામે છાપી.

સન ૧૮૭૮——સંવત ૧૯૩૪

કીમત દોઢ આનો.

સુરત જીલ્લો.

સ—છોકરાઓ આજે તમને સુરત જીલ્લાની ભૂગોળ શીખવુ. બોલો તો સુરત જીલ્લો કયા આવ્યા છે?

જ—સુરત જીલ્લો એ ગુજરાત પ્રાંતમા બધા જીલ્લા કરતા છેક દક્ષિણે આવેલો છે

સ—સુરત જીલ્લાની ચારે દિશાએ શુ શુ આવ્યુ છે?

જ—ઉત્તરે કીમ નદી તથા ભરૂચ જીલ્લો, દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી, તથા થાણા જીલ્લો, પૂર્વે નડોદરા તથા રાજપીપળાનુ મસ્થાન, ને ગાયકવાડ, વાસદા, તથા ધરમપોરના રાજ્યનો મૂલક, પશ્ચિમે ખંભાતનુ અખાત, તથા આરબી સમુદ્ર છે

સ—સુરત જીલ્લામા નદીઓ તથા ખાડીઓ કઈ કઈ આવી છે તે બોલો, અને તે દરએક પર કયા કયા કસબા તથા ગામો આવેલા છે તેના પણ નામ દો?

જ—કીમ નદી —ઈલાવ, કઠોદર

સીના નદી ૨—ભગવા બોરપાડ

તેના ખાડી—વાસ્વા, તેના, ઈચ્છાપોર

તાપી નદી—સુરત, રાંદેર, વરીઆવ, ઘોરા કઠોર, કામરેજ બહુધાન, કડોદ, માડવી.

મીંઢોળા નદી—મરોલી, બારડોલી, ને વીઆરા

પુરણા નદી,—જલાલપોર, નવસારી, મહુવા, વાંનોડ, બુહારી, અતાપોર

અમીકા નદી—બીલીમોરા, કછોલી, ઉનાઈ
કાવેરી નદી—ચીખલી.
ઔરંગા નદી—વલસાડ
પારનદી—ભગોદ, હરીઆ, ઉમરસાડી, માલદા, પારડી,
પરીઆલી અથવા કોથલખાડી—પલસાણા
કોલક નદી—કોલક, બગવાડા, વુકનાડા
દમ્મણ ગંગા નદી—દમ્મણ
સ—સુરત જીલ્લામા સૌથી મોટી નદી કઈ, ને તે કયાથી નિક ળીને કોને મળે છે ?
જ—સૌથી મોટી નદી તાપી, તે સાતપુડાના પાહાડમાથી ની કળીને ખભાતના અખાતને મળે છે, કીમ નદી એથ ઘણી નાની છે પણ ચોમાસામા એમા વણ પુર આવે છે તે રાજપીપળામાથી નીકળીને ખભાતના અખાતને મળે છે
સ—સુરત જીલ્લામા ડુગરો કયા કયા આવ્યા છે ?
જ—એમા એક મોટો ડુગર વલસાડ પ્રગણામા પારનેરાનો છે તે શીવાય બીજા જાણવા લાયક એ જીલ્લામા ડુગરો નથી
સ—સુરત જીલ્લામા રેલવે કયા કયા પ્રગણામા આવી છે
જ—ઓરપાડ, ચોરાસી, જલાલપોર, વલસાડ, નેરા
સ—એ જીલ્લામા આગ ગાડીના રેલવેના સ્ટેશનો કયા કય આવ્યા છે ?
જ—એ જીલ્લામા મોટા સ્ટેશનો ગાયકવાડી ગામના મળી કુલ ૧૫ છે, તેના નામ, કીમ, સાયન, અમરોલી, સુરત સચીન, મરોલી, નવસારી, અમલસાડ, બીલીમોરા, ડુ ગરી, વલસાડ, હરીઆ, પારડી, ઉદવાડા, ને વાપી.
સ—સુરત જીલ્લામા વસ્તી કેટલા માણસની છે

જ—ગાયકવાડી ગામ શીવાય એ જીલ્લાની વસ્તી ૬,૦૭,૦૮૭ માણસની છે

સ—એ જીલ્લામા પારસી લોકોની વસ્તી ઘણી ખરી કયા કયા ગામો તથા કસબામા છે?

જ—મોરા, સુહાની, ભાડુ, અડાજણ, રાંદેર, સુરત, નવસારી, ગણદેવી, બીલીમોરા, વલસાડ, ને ઉદવાડા

સ—સુરત જીલ્લામા મોટા ગાયકવાડી કસબા તથા માહાલો કયા આવ્યા છે?

જ—નવસારી, ગાલા, વરીઆવ, કામરેજ, ટીમા, બલેશ્વર, મરોની, તેલારા, મહુવા, નવસારી, ગણદેવી, બીલીમોરા અનાવળ, અતાપુર, વલનાડા, વીઆરા વગેરે

સ—સુરત જીલ્લામા દેશી રાજ્યો કયા કયા, અને કયા આવ્યા છે,

જ—એમા દેશી રાજ્યો સચીન, વાસદા, ને ધરમપોર એના ત્રણ સસ્થાનના છે, સચીન સસ્થાન ચોરાસી પ્રગાણાની હદમા, વાસદા સસ્થાન ચીખલી પ્રગણાની પૂર્વે, ને ધરમપોર સસ્થાન વલસાડ પ્રગણાની પૂર્વે છે

સ—સુરત જીલ્લામા કયા કયા ગામોમા જાત્રા ભરાય છે?

જ—સરસ, મોર, ફુલપાડા, કતારગામ, બહુધાન, દેવકી ઉનાઈ, ને તુતા

સ—સુરત જીલ્લામા મીઠ બદરો કયા કયા ગામોમા આવેલા છે?

જ—એ જીલ્લામા મીઠ બદરે કુડીઆણા, જીઆવ બુડીઆ પનાર છરવાડ વગેરે ગામોમા આવેલા છે. પણ તે બધાને હાલમા બધ કીધા છે.

સ—સુરત જીલ્લામા બદરની માફક કયા કયા ગામો વેપારને

સારૂ કામમા આવે છે?

જ—ભગવા, દાડી, ગણ્દેર, સુરત, વલસાડ, ઉમરસાડી, કોલક, ને દમ્મણ

સ—સુરત જીલ્લામા મોટી અંગ્રેજી નિશાળો કયા કયા આવી છે?

જ—સુરત, નવસારી, ગણદેવી, ને વલસાડ

સ—સુરત જીલ્લામા મુખ્ય પાક શાનો થાય છે?

જ—ડાંગર, કપાસ, જુવાર, ઘઉં, બાજરી, ને શેરડી.

સ—સુરત જીલ્લામા કેટલા પ્રગણા આવ્યા છે તેના નામ દો?

જ—આઠ પ્રગણા છે, તેમના નામ નીચે મુજબ

૧ ઓરપાડ ૩ માડવી ૫ જલાલપોર ૭ વલસાડ

૨ ચોરાસી ૪ બારડોલી ૬ ચીખલી ૮ પારડી

સ—ખરી વાત, હવે એ દરેક પ્રગણા વિશે વિગતવાર તમારે જાણવુ જોઇએ, માટે બોલો સુરત જીલ્લામા સૌથી ઉત્તર કયુ પ્રગણુ આવ્યુ છે ને તે કયા કયા પ્રગણા મળી થયનુ છે?

જ—ઓરપાડ પ્રગણુ, તે ઓરપાડ તથા આગલુ કુસદ એ બે પ્રગણા મળીને થયનુ છે

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની આસપાસ શુ શુ આવેલુ છે?

જ—ઉત્તરે કીમ નદી, તથા અકલેશ્વર પ્રગણુ, ગાયકવાડી ગાલા તથા તેની પેલી મેર માડવી પ્રગણુ, દક્ષિણે તાપી નદી તથા ચોરાસી પ્રગણુ, ને પશ્ચિમે ખભાતનુ અખાત છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી છે?

જ—એમા ઉત્તરે કીમ નદી, તથા દક્ષિણે તાપી નદી, તથા ત્રીજી સેના નદી ઓરપાડ આગળ, ને ચોથી તેના ખાડી ઇચ્છાપોર ગામ આગળ છે

સ—ઓરપાડ પ્રગણામા મુખ્ય કસબા કયા કયા આવ્યા છે?

જ—ઓરપાડ ને કુડસ.

સ—ઓરપાડ કસબામા કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમા કોણ કોણ રેહેછે, ને જાણવા લાયક બીજુ તેમા શુ છે?

જ—એ કસબામા આસરે ૩૫૦૦ માણસની વસ્તીછે, ને તેમા એક મામલતદાર તથા ફોજદાર રેહે છે, તથા એક મોટી તાલુકા સ્કુલ, પુસ્તકશાળા, ને પોસ્ટ આફીસ, તથા એક મોટુ જોવાલાયક તળાવ પણ છે

સ—ઓરપાડ પ્રગણાના મોટા ગામના નામ દો?

જ—ભગવા, દાડી, સરસ, કુડીઆણા, મોરા, સુહાલી, ઇચ્છાપોર, અડાજણ, કોસાડ, અમરોલી, ને વરાછા

સ—એ પ્રગણાના સરસ, ને મોરા ગામ શાને વાસ્તે નામીચાછે?

જ—સરસ ગામમા સિધનાથ માહાદેવનુ મોટુ દેરૂ છે તેથી ત્યા વરસો વરસ માગસર સુદ અગીઆરસે જાત્રા ભરાયછે, તેમજ મોરા ગામમા એક મોટો કુવોછે તેથી ત્યા વરસો વરસ માગસર વદ ચઉદસે જાત્રા ભરાયછે, તેથી એ બનો ગામ નામીચા છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણામા મીઠ બદર ક્યાછે ને તેમા કોણ રેહેછે?

જ—એમા મીઠ બદર કુડીઆણામા છે ત્યા એક સરકારકુન રેહે છે

સ—ઓરપાડ પ્રગાણામા રેલવેના સ્ટેશનો ક્યા આવ્યાછે?

જ—ત્રણછે, કીમ (ભૂત બગલો,) સાયન, ને અમરોલી

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની મુખ્ય પેદાશ શુ થાય છે?

જ—જુવાર, ઘઉં, ને કપાસ

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની દક્ષિણે જતા કયુ પ્રગણુ આવે?

જ—ચોરાસી પ્રગણુ

સ—ચોરાસી પ્રગણાનુ નામ શા ઉપરથી પડેલુ છે?

જ—એ પ્રગણામા અસલ ૮૪ ગામ હતા તે ઉપરથી, હાલ તો એમાના કેટલાક ગામ ગાયકવાડ તથા નવાબી ગામમા જુદા પાડેલાછે, તેથી ફકત ' ૪ ગામ એમા હાલ છે

સ—ચોરાસી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શુ શુ આવેલુ છે ?

જ—ઉત્તરે તાપી નદી તથા ઓરપાડ પ્રગણુ, પુર્વે ગાયકવાડી બલેશ્વર તથા કામરેજ પ્રગણાના ગામો, દક્ષિણે મીંઢોળા નદી તથા ગાયકવાડી મરોલી પ્રગણ, ને પશ્ચિમે ખભાત નુ અખાત તથા ઓરપાડ પ્રગણુ

સ—ચોરાસી પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી ?

જ—એમા તાપી ને મીંઢોળા એ બે નદી છે, તાપી નદી ઉત્તરે ને મીંઢોળા નદી દક્ષિણે છે

સ—ચોરાસી પ્રગણાનુ મુખ્ય શેહેર કયુ, ને તેમા કેટલા માણ-સની વસ્તી છે ?

જ—મુખ્ય શેહેર સુરત, તેમા ૧,૦૭,૧૪૯ માણસની વસ્તી છે ને બીજુ નાનુ શેહેર રાદેર તેમા આસરે ૧૦૨૮૦ મા, ણસની વસ્તી છે

સ—સુરત શેહેરનુ નામ શા ઉપરથી પડ્યુ ?

જ—કોઈ સુરતા નામની સ્ત્રી ઉપરથી પડ્યુ

સ—સુરત શેહેર આગળ કેવી હાલતમા હતુ, અને ત્યાર પછી તેને ધાકો કેમ પોહોચ્યો ?

જ—એ શેહેર આગળ ઘણુ મોટુ પૈસાવાળુ હતુ, એમા વેપાર ઘણો સારો ચાલતો, અને પૈસાદાર લોકો બહુ રેહેતા હતા પણ સવત ૧૮૭૮ ની મોટી રેલ, તથા સવત ૧૮૯૩ ની મોટી આગ તથા રેલથી એ શેહેરને ઘણુ નુકસાન પોહોચ્યુ છે ને ત્યાર પછી એ પડતી હાલતમા આવ્યુ છે.

સ—સુરત શેહેરમા અગ્રેજ સરકારે ક્યારે કોઠી ઘાલી ?
જ—સન ૧૬૧૨ મા
સ—સુરત શેહેરમા દીવાની તથા ફોજદારી કામના ક્યા ક્યા અધિકારીઓ રહે છે ?
જ—નાજર, મુનસફ, પ્રિન્સિપાલ, સદરઅમીન, આસિસ્ટટ જડજ, જડજ સાહેબ, તેમજ ફોજદાર, મામલતદાર, પોલીસ સુપ્રિનટેન્ડેન્ટ, શેહેર સુધરાઈ ખાતાના સેક્રટરી, હજુર દીપુટી કલેક્ટર, દીસ્ત્રીક્ટ દીપુટી કલેક્ટર, આસિસ્ટટ કલેક્ટર, અને કલેક્ટર સાહેબ પણ રહે છે.
સ—ઉપલા અધિકારીઓ શિવાય એમા બીજી કઈ કઈ સરકારી આફીસો છે, તથા એમા વેપારના ક્યા ક્યા કારખાના છે ?
જ—એમા એક્સીક્યુટીવ એનજીનીઅરની આફીસ, મોટી પોષ્ટ આફીસ, સ્માલકાજ કોરટ, તાર આફીસ, અગ્રેજી તથા ગુજરાતી મોટી નિશાળો, સીટીસરવે આફીસ, દીવાની ફોજદારી જેલ, ફુરજો હોસ્પિટલ અથવા દવાખાના, છાપખાના ધરમશાળા વગેરે મુકામો તથા આફીસો છે, તે શિવાય સચાના સુતરથી કાપડ વણવાનુ એક મોટુ કારખાનુ છે
સ—સુરતનો મુનસફ ક્યા ક્યા પ્રગણાના મુકરદમા ચૂકવે છે ?
જ—ચોરાસી, ઓરપાડ, માડવી, ને બારડોલીના
સ—સુરતની સ્માલકાજ કોરટમા કેવી રીતના મુકરદમા ચુકવાય છે ?
જ—જગમ મિલકતને લગતા, રૂપિઆ ૧ થી બે પાનસો સુધીના.
સ—સુરત શેહેરનો મોટો કીલ્લો ક્યા આવેલો છે, ને તેમા સરકારી કઈ કઈ કચેરી તથા આફીસો આવેલી છે ?
જ—તાપી નદી આગળ ડક્કાની પાસે, તેમા ફોજદાર, મામલતદાર, દીપુટી, કલેકટર વગેરેની કચેરી, તથા તે શિવાય તીજોરી

ની, ટ્રેજીઝરની, હેડ એકાઉનટટની, સીટી સરવેની બીજી આફીસો છે

સ—રાદેરમા કયા કયા અમલદાર રહેછે, તથા તેમા બીજુ જાણવા લાયક શુ શુ છે?

જ—એમા એક ફોજદાર રહેછે, તથા પોષ્ટ આફીસ, સરકારી અગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળો, દવાખાનુ, શેહેર સુધરાઈ ખાતુ, ધર્મશાળા વગેરે બીજી જગાઓ છે

સ—ચોરાસી પ્રગણામા મોટા ગામો કયા આવ્યા છે?

જ—કતારગામ, ભાઠા, ઉમરા, ને કુભારીઆ

સ—ચોરાસી પ્રગણાના કયા ગામોમા જાત્રા ભરાય છે?

જ—કતારગામ, ફુલપાડા, ને ભીમપોર (નવાબનુ) એ ત્રણ ગામોમા હર વરસ જાત્રા તથા મેળા ભરાય છે તેમજ સુરતમા એક મોટુ બાળકૃષ્ણજીનુ મદીર, તથા સ્વામીનારાયણનુ મદીર છે તેથી ત્યા પણ બહારના ઘણા લોકો જાત્ર સારૂ આવે છે.

સ—એ પ્રગણામા મીઠ બદર કયા ગામમા આવ્યુ છે, ને ત્યાં કોણ રહેછે?

જ—મીઠ બદર જીઆવ બુડીઆમા છે ત્યા એક સરકારકુન રહેછે

સ—ચોરાસી પ્રગણામા રેલવેના સ્ટેશનો કયા આવ્યા છે?

જ—સુરત અને સચીન, ને ત્રીજુ મરોલીનુ સ્ટેશન છે તે એ પ્રગણાની દક્ષિણે ગાયકવાડીમા આવ્યુ છે.

સ—ચોરાસી પ્રગણામા સચીનના નવાબના કેટલા ગામો છે?

જ—૧૭ ગામ, તેમાના મુખ્ય ઉધનુ, પુના, ગવીઅર, ડુમસ, ઊન, ભીમપોર, સચીન, વગડાણુ, લાજપોર, કનસાડ વગેરે છે.

સ—એ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શુ થાય છે?

જ—જુવાર, તથા કપાસ

સ—ચોરાસી પ્રગણાની ઈશાન દિશા તરફ જતા કયુ પ્રગણુ આવે છે?

જ—માડવી પ્રગણુ

સ—માડવી પ્રગણુ કેમ થયલુ છે?

જ—માડવી, તડકેશ્વર, તથા બીજા ૮ ગામ કુડસદના ભેગા થઇ માડવી પ્રગણુ થયલુ છે

સ—માડવી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શુ શુ આવેલુ છે?

જ—ઉત્તરે ગાયકવાડી વસ્વારી પ્રગણુ, પૂર્વે રાજપીપળાનુ સસ્થાન દક્ષિણે તાપીનદી ને બારડોલી પ્રગણુ, પશ્ચિમે ગાના તથા કામરેજ ગાયકવાડી પ્રગણુ, ને બીજુ ઓરપાડ પ્રગણુ

સ—માડવીમા પેહેલા કયા રાજા રેહેતા હતા, ને તેવારે એ પરરાજ કોણ ચલાવતુ હતુ?

જ—એમા ચારસેં વરસ પહેલા ભીન રાજા રેહેતા હતા, તેનારે ઉદેપુરથી રજપૂત રાજા આવેલા તે રાજ કરતા હતા

સ—માડવી પ્રગણામા અગ્રેજ સરકારની જપ્તી કયારે બેઠી, અને હાલ તે કાયમ છે કે નહી?

જ—એપર સવત ૧૮૯૮ મા અગ્રેજ સરકારની જપ્તી બેઠી, પણ હાલ તે બીલકુલ ખાનસા થઈ ગયુ છે

સ—માડવી પ્રગણાના કેટલા ભાગ કીધા છે?

જ—સાત, માડવી, બહુધાન, પાતળ, દેવઘઢ, દધવાડા, હવેલી, ને બારગામા

સ—એ પ્રગણામા ડુગરો કયા કયા આવેલા છે?

જ—એ પ્રગણામા ઘણા ડુગરો દેવગઢ ટપ્પામા છે, ને કેટલા એક પાતળ ટપ્પામા આવ્યા છે

સ—માડવી પ્રગણામા નદીઓ કઇ કઇ આવી છે?

જ—તાપીનદી દક્ષિણે, ને બીજી વડીસીનદી છે તે તાપીનદીને વગેલી ગામ આગળ મળે છે

સ—માડવી પ્રગણામા મોટા કસબા, તથા ગામો કયા આવ્યાછે?

જ—મોટો કસબો માડવી તથા બીજો તડકેશ્વર, એ શિવાય બહુધાન, ગરોળી મોટા ગામો છે

સ—માડવી કસબામા કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમા જાણવા લાયક બીજુ શુ શુ છે?

જ—એમા આશરે ૫૦૦૦ માણસની વસ્તી છે, ને ત્યા એક મામલતદાર તથા ફોજદાર રેહેછે, તથા એક મોટી તાલુકા સ્કુલ, પુસ્તકશાળા, પોષ્ટ આફીસ, ને શેહેર સુધરાઇ ખાતુ છે

સ—એ પ્રગણાનુ બહુધાન ગામ શાને વાસ્તે નામીચુ છે?

જ—એમા એક માદેવનુ, તથા એને સામેપાર ગળતેશ્વર માદેવનુ મોટુ દેરૂ છે, ત્યા બાર બાર વરસે ગોદાવરીની જાત્રાએ મોટી જાત્રા ભરાય છે તેનાકે હજારો લોક ભેગુ થાય છે.

સ—માડવી પ્રગણાનુ પાણી કેવુ છે, ને એમા ઘણા ખરા કયા લોકોની વસ્તી છે?

જ—સુરત જીલ્લામા સૌથી એ પ્રગણાનુ પાણી ઘણુ ખરાબ છે, એમા દુબળા, નરડા, ચોધરા વગેરે લોકોની વસ્તી ઘણીછે.

સ—માડવી પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શુ થાય છે?

જ—જુવાર, કોદરા, દીવેલી, ડાગર, તથા મધ.

સ—માડવીથી દક્ષિણ તરફ જતા કયુ પ્રગણુ આવે, ને તે કેમ થયલુ છે?

જ—બારડોલી પ્રગણુ, તે કડોદ, વાજોડ, સરભોણ મળીને થયલુછે.

સ—બારડોલી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શુ શુ આવ્યુ છે?

જ—ઉત્તરે તાપી નદી તથા માંડવી પ્રગણુ, પૂર્વે ગાયકવાડનુ રાજ્ય, દક્ષિણે ગાયકવાડી મહુવા, વલસાડા, તથા અતા પોર પ્રગણા, ને પશ્ચિમે ગાયકવાડી કામરેજ, બલેશ્વર તથા તેલારા પ્રગણાના ગામો

સ—બારડોલી પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી છે?

જ—એમા તાપી નદી ઉત્તરે છે, મધ્યે મીંઢોળા નદી, ને દક્ષિણે પુરણા નદી છે

સ—બારડોલી પ્રગણામા મોટા મોટા કસબા કયા આવ્યા છે?

જ—બારડોલી, કડોદ, મોતા વાલોડ, વાંકાનેર, ને સરભોણ

સ—બારડોલી કસબામા કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમા કોણ રેહેછે, તથા તેમા બીજુ શુ શુ છે?

જ—બારડોલી કસબામા આસરે ૩૫૦૦ માણસની વસ્તી છે, ને મામલતદાર, તથા એક ફોજદાર રેહેછે, તેમજ એક મોટી તાલુકા સ્કુલ તથા પોસ્ટ આફીસ પણ એમા છે

સ—બારડોલી પ્રગણાના બીજા કયા કયા કસબામા મોટી મોટી નિશાળો છે?

જ—કડોદ, મોતા, વાલોડ, બુહારી, વાંકાનેર, ને સરભોણ.

સ—બારડોલી કસબો કયા આવેલો છે?

જ—બારડોલી કસબો મીંઢોળા નદી ઉપર, ગાયકવાડી બલેશ્વર પ્રગણાની હદમા આવેલો છે.

સ—બારડોલી પ્રગણામા મોટા ગામો કયા આવ્યા છે?

જ—વરાડ, દેગામ, બુહારી, ને કસવાવ વગેરે.

સ—બારડોલી પ્રગણામા વાલોડના પાણી કેવા છે, ને તેમા શુ શું છે?

જ—વાલોડના પાણી ઘણા ખરાબ છે, માડવી પ્રગણાના જેવા વાલોડમા એક માહાલકરી રેહેછે, તથા એક પોષ્ટ આફીસ પણ છે

સ—બારડોલીમા જ્યારે મામલતદારનુ થાણુ છે, ત્યારે વાલોડમા જુદો માહાલકરી રાખવાનુ કારણ શુ ?

જ—બારડોલી પ્રગણુ ઘણુ મોટુ આડફાટુ આવ્યુ છે, તેથી એની તાબેના દૂરના ગામડા વાળાને બારડોલી આવતા ઘણી મુશીબત પડે, તેથી વાલોડને બારડોલીનો પેટા માહાલ કરી ત્યા એક માહાલ કરી નીમ્યો છે

સ—બારડોલી પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શુ થાય છે ?

જ—ડાગર, જુવાર, કોદરા, કપાસ, તથા શેરડી વગેરે.

સ—બારડોલી પ્રગણાની નૈરૂત્ય દિશા તરફ કયુ પ્રગણુ આવ્યુ, ને તે કેમ થયલુ છે ?

જ—જલાલપોર પ્રગણુ, તે આગલા સુપા તથા પારચોલ એ બે પ્રગણા મળીને થયલુ છે

સ—જલાલપોર પ્રગણાની ચતુરસોમા બોલો ?

જ—ઉત્તરે પૂરણા નદી, ને ગાયકવાડી મરોલી તથા તેલારા પ્રગણુ, પૂર્વે ચીખલી પ્રગણુ, ને ગાયકવાડી મહુવા તથા વલસાડા પ્રગણુ, દક્ષિણે અબીકા નદી, તથા ગાયકવાડી ગણદેવી પ્રગણુ, ને પશ્ચિમે દરીઓ આવ્યો છે

સ—જલાલપોર પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી છે ?

જ—એમા બે નદીઓ છે, ઉત્તરે પૂરણા નદી, ને દક્ષિણે અંબીકા નદી, વળી ત્રીજી કનાઈ કરીને નાની નદી એ પ્રગણાની વચમા આવી છે.

સ—એ પ્રગણામા મોટા કસબા કયા આવ્યા છે ?

જ—કાળીઆવાડી, તથા જલાલપોર.

સ—કાળીઆવાડી, તથા જલાલપોરમા જાણવા લાયક શું શુ છે?

જ—કાળીઆવાડીમા એક ફોજદાર રેહે છે ને એક મોટી નિશાળ છે, જલાલપોરમા મામલતદારનુ થાણુ તથા એક મોટી નિશાળ છે, ને બનેમા પોસ્ટ આફીસ છે

સ—જલાલપોર પ્રગણામા મોટા ગામો કયા આવ્યા છે?

જ—મટવાડ, અબ્રામા, અમલસાડ, કછોલી, આટ, બગવાડ, અષ્ટગામ, ને સીસોદ્રા

સ—એ પ્રગણાનુ કછોલી ગામ, તથા બીજા નાના બે ગામ (સોનવાડી ને ધમરાચા) એ શાને વાસ્તે વખાણાય છે?

જ—કછોલી સુદ્ધ તળમદા ગોળને સારૂ, સોનવાડી તથા ધમરાચા એ બે ગામ કેળા તથા ચાપાને સારૂ

સ—જલાલપોર પ્રગણામા કાળીઆવાડીની ઉતર તરફ જતા એક મોટો કસબો કયો આવે છે?

જ—નવસારી કસબો, પુરણા નદી ઉપર

સ—નવસારી કસબામા જાણવા લાયક શુ શુ છે?

જ—નવસારી એ ગાયકવાડના તાબામા છે, એમા મોટી અંગ્રેજી નિશાળ, છોકરા તથા છોડીઓની ગુજરાતી નિશાળો, મોટી મદ્રેસા, દવાખાનુ વગેરે છે, ને એમા ગાયકવાડ સરકાર તરફથી એક ફોજદાર તથા સુબો રેહે છે

સ—જલાલપોર પ્રગણામા સચીનના નવાબના ગામો કયા આવ્યા છે?

જ—વેડછા, કોથા, ને વાસણ

સ—જલાલપોર પ્રગણામા મીઠબંદર કયા છે, ને તેમા કોણ રેહે છે?

જ—એમા મીઠબંદર - પનાર ગામમા છે, ત્યા કસ્ટમ ખાતાન

આતીલ બાહારીલ દારોગા રેહેછે

સ—એ પ્રગણામા રેલવેના સ્ટેશનો ક્યા આવ્યા છે?

જ—એમા રેલવેના સ્ટેશન ત્રણ છે, નવસારી, અમલસાડ, ને ત્રીજુ દક્ષિણ તરફ બીલીમોરાનુ સ્ટેશન છે

સ—એ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શુ થાય છે?

જ—જુવાર, ડાગર, શેરડી, તથા કપાસ.

સ—જલાલપોર પ્રગણાથી અગ્નિ દિશા તરફ જતા કયુ પ્રગણુ આવેછે?

જ—ચીખલી પ્રગણુ

સ—ચીખલી પ્રગણાની આસપાસ શુ શુ આવેલુ છે?

જ—ઉત્તરે જલાલપોર પ્રગણુ, તથા ગાયકવાડી વલસાડ પ્રગણુ, પૂર્વે વાસદા સસ્થાનનુ રાજ્ય, દક્ષિણે ધરમપોરનુ રાજ્ય, ને પશ્ચિમે વલસાડ પ્રગણુ તથા ગાયકવાડી ગણદેવી પ્રગણુ

સ—ચીખલી પ્રગણામા નદીઓ કઇ કઇ આવીછે?

જ—અબીકા નદી ઉત્તરે છે, કાવેરી નદી વચગાળે ચીખલી આગળ છે, ને બીજી ઔરંગા તથા ખરેરા નદી દક્ષિણ દિશા તરફ છે.

સ—ચીખલી પ્રગણામા મુખ્ય કસબો કયો છે, ને તેમા કેટલા માણસની વસ્તી છે?

જ—મુખ્ય કસબો ચીખલી, તેમા આશરે ૩૦૦૦ માણસની વસ્તી છે

સ—ચીખલી કસબામા જાણવા લાયક શુ શુ છે?

જ—એમા એક મામલતદારનુ થાણુ, તથા એક ફોજદાર રેહેછે. ને એક પુસ્તકશાળા, પોસ્ટ આફીસ, તથા તાલુકા સ્કુલપણછે

સ—ચીખલી પ્રગણાની પૂર્વે ગાયકવાડી રાજ્યમા એક મોટું

જાત્રાનુ ગામ કયુ આવ્યુ છે?

જ—દેવકી ઉનાઈ, તેમા વરસો વરસ ચઇતર સુદ પુનમે મોટી જાત્રા ભરાય છે

સ—ચીખલી પ્રગણાની પશ્ચિમ તરફ કયા મોટા ગાયકવાડી કસબા આવેલા છે?

જ—ગણદેવી તથા બીલીમોરા

સ—ગણદેવી તથા બીલીમોરામા જાણવાલાયક શુ શુ છે?

જ—ગણદેવીમા એક મોટી અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળ પોષ્ટઆફીસ, ને દવાખાનુ છે, બીલીમોરામા પણ એક ગુજરાતી નિશાળ, પોષ્ટઆફીસ, તથા દવાખાનુ છે

સ—ચીખલી પ્રગણામા બીજા મોટા ગામો ક્યા આવ્યા છે?

જ—દેગામ, ખેરગામ, આલીપુર, ને ગણદેવી

સ—ચીખલી પ્રગણાની મુખ્ય પેદાશ શુ થાય છે?

જ—કોદરા, ડાંગર, દીવેલી, શેરડી વગેરે

સ—ચીખલી પ્રગણાની પશ્ચિમ તરફ કયુ પ્રગણુ આવ્યુ?

જ—વલસાડ પ્રગણુ.

સ—વલસાડ પ્રગણુ કેમ થયલુ છે?

જ—વલસાડ તથા આગલુ પારનેરા પ્રગણુ મળી હાલનુ વલસાડ પ્રગણુ થયલુ છે

સ—વલસાડ પ્રગણાની ચારો દિશાએ શુ શુ આવ્યુ છે?

જ—ઉત્તરે અંબીકા નદી, ને જલાલપોર તથા ગાયકવાડી ગણદેવી પ્રગણુ, પૂર્વે ચીખલી પ્રગણુ, તથા ધરમપોરનુ રાજ્ય દક્ષિણે પાર નદી, તથા પારડી પ્રગણુ, ને પશ્ચિમે દરીઓ એટલે ખંભાતનુ અખાત છે.

સ—વલસાડ પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી છે?

જ—એમા અમીકા નદી ઉત્તરે, કાવેરી તથા ખરેરા નદી ઇશાન તરફ, ઓરંગા નદી મધ્યે વલસાડ આગળ, અને પાર નદી દક્ષિણે છે.

સ—અંબીકા નદીને બીજુ નામ શુ કેહે છે?

જ—અમીકાને બીજુ નામ ગણદેવી વાળી ખાડી કેહે છે

સ—વલસાડ પ્રગણામા મોટા કસબા ક્યા ક્યા આવ્યા છે?

જ—વલસાડ, ને પારનેરા

સ—પારનેરામા જાણવા લાયક શુ આવેલુ છે?

જ—પારનેરામા એક મોટો ડુગરી કીલ્લો આવેલો છે, તે ગાયકવાડ સરકારે બાંધેલો છે

સ—વલસાડ એ કેવો કસબો છે, અને અહીથી વેપાર શી રીતે ચાલે છે?

જ—વલસાડ એ એક મોટુ બંદર છે, અહીથી વેપારનો મુખ્ય કરી માલ જેવો કે અનાજ, ગોળ, લાકડા વગેરે બાહાર દેશાવર ખાતે ચડાવવામા આવે છે, ને અહીથી ખલાસીઓ પણ મુબાઈ, સુરત વગેરે ઠેકાણે વાહાણે ચઢીને જાય છે.

સ—વલસાડ કસબામા કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમા જાણવા લાયક બીજુ શુ શુ છે?

જ—વલસાડમા આસરે ૧૧૩૧૩ માણસની વસ્તી છે, ને એમા મામલતદારની કચેરી, મુનસફ કોરટ, ફુરજો, દવાખાનુ, શેહેર સુધરાઈ ખાતુ, અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળો, પુસ્તક શાળા મોટી પોસ્ટઆફીસ, અને લાકડાવાળા સાહેબનુ કારખાનુ છે.

સ—વલસાડનો મુનસફ કયા કયા પ્રગણાના મુકરદમા ચુકવે છે?

જ—જલાલપોર, ચીખલી, વલસાડ, ને પારડી પ્રગણાના
સ—વલસાડ પ્રગણાના મોટા ગામના નામ દો?
જ—અપેલી, ઊટડી, માળવેણ, ભાગડા, ઊંડાચ, બીગડી, કોસમા, પારનેરા, મગોદ, ભગોદ, ચણવાઈ, હરીઆ, ભૂતસર, છરવાડ વગેરે
સ—એ પ્રગણાના છરવાડ ગામમા જાણવા લાયક શુ છે?
જ—એમા એક મીઠબંદર છે, ને ત્યા સરકારકુન રેહે છે
સ—વલસાડ પ્રગણામા રેલવેના સ્ટેશનો ક્યા આવ્યા છે?
જ—ત્રણ, ડુગરી, વલસાડ, ને હરીઆ
સ—વલસાડ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શુ થાય છે?
જ—શેરડી, કપાસ, દીવેલી, કોદરા વગેરે
સ—વલસાડ પ્રગણાની દક્ષિણે ક્યુ પ્રગણુ આવ્યુ?
જ—પારડી પ્રગણુ
સ—પારડી પ્રગણુ કેમ થયલુ છે?
જ—આગલુ બગવાડા પ્રગણુ હતુ તે તોડીને હાલનુ પારડી પ્રગણુ બનાવ્યુ છે.
સ—પારડી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શુ શુ આવ્યુ છે?
જ—ઉત્તરે પારનદી તથા વલસાડ પ્રગણુ, પૂર્વે ધરમપોરનુ રાજ્ય, દક્ષિણે દમ્મણ ગગાનદી તથા કોકણ પ્રાતનો થાણા જીલ્લો, ને પશ્ચિમે ખભાતનુ અખાત છે.
સ—પારડી પ્રગણામા નદીઓ કઈ કઈ આવી છે?
જ—એમા ઉત્તરે પારનદી, દક્ષિણે દમ્મણ ગગાનદી, ને ત્રીજી કોલકનદી બગવાડા આગળ છે, એ શિવાય પરીઆલી, બામ, કોથરી વગેરે બીજી ખાડીઓ છે
સ—પારડી પ્રગણામા મોટા કસબા ક્યા આવ્યા છે?

જ—પારડી, ને બગવાડા

સ—પારડી આગળ કોને તાબે હતું, ને તેમા હાલ કેટલા માણસની વસ્તી છે ?

જ—પારડી એ આગળ માંડવીના રાજાને તાબે હતું, એમા આશરે ૫૦૦૦ માણસની વસ્તી છે.

સ—પારડીમા જાણવા લાયક શુ શુ છે ?

જ—એમા એક મામલતદાર રેહેછે તેની કચેરી કીલ્લાપર છે, તથા એક ફોજદાર રેહેછે, ને એક તાલુકા સ્કુલ, દવાખાનુ, ને પોષ્ટ હાફીસ છે.

સ—ત્યારે બગવાડામા જાણવા લાયક શુ શુ છે ?

જ—એમા એક ડુંગરી કીલ્લો હતો તે હાલ તોડાવી નાખ્યો છે, માહાલકરીની કચેરી હતી તે કાહાડી નાખી છે, ને ફક્ત હાલ એક નિશાળ છે, બગવાડામા આશરે હજાર માણુસની વસ્તી છે.

સ—પારડી પ્રગણાના મોટા ગામના નામ દો ?

જ—ઉમરસાડી, કોલક, ઉદવાડા, કુતા, પરીઆ, ગોઈમા, વટાર, ટુકવાડા, અમાસ, વાપી, ને પલસાણા.

સ—એ પ્રગણાના ઉમરસાડી ને કોલક ગામ શાને વાસ્તે નામીચા છે ?

જ—એ નાના સરખા બંદરો જેવા છે તેથી

સ—ત્યારે ઉદવાડા ને કુતાગામ શાને વાસ્તે નામીચા છે ?

જ—ઉદવાડામા પારસી લોકોનુ મોટું પુરાતન દેવલ છે, તેથી ઘણા પારસી લોકો હર વખત ત્યા જાત્રા સારૂ આવે છે, વળી એમા હાલ એક દવાખાનુ નિકળ્યૂ છે; ને કુતાગામમા ફુરજા ખાતાના ઇનસ્પેકટર રેહેછે તથા ત્યા હર વરસ

બે માસ સુધી કુંતેશ્વર માહાદેવની જાત્રા ભરાય છે તેથી એ બંન્ને ગામ પ્રખ્યાત છે.

સ—પારડી પ્રગણામા રેલવેના સ્ટેશનો ક્યા આવ્યા છે?

જ—ત્રણ છે, પારડી, ઉદવાડા, ને વાપી એટલે દમ્મણ જવાનુ સ્ટેશન.

સ—પારડી પ્રગણુ સુરત જીલ્લામા સૌથી કઈ દિશાએ આવ્યુ-છે, ને એની નૈરૂત્ય દશિાએ કયુ પ્રગણુ છે?

જ—એ પ્રગણુ સુરત જીલ્લામા સૌથી દક્ષિણે છે, એની નૈરૂત્ય તરફ દમ્મણ પ્રગણુ આવેલુ છે.

સ—દમ્મણ કોને તાબે છે, તેમા કોણ રેહેછે, ને તેમા જાણવા લાયક બીજુ શુ છે?

જ—દમ્મણ ફીરંગીઓને તાબે છે, તેમા તેમના તરફથી એક ગ-વરનર રેહેછે, ને એક અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળ છે.

સ—દમ્મણ કેટલા છે ને તે કઈ નદી ઉપર આવેલા છે?

જ—દમ્મણ બે છે, નાનુ દમ્મણ ને મોટુ દમ્મણ નાનુ દમ્મણ દમ્મણ ગગા નદીની દક્ષિણે, ને મોટુ દમ્મણ દમ્મણ ગગા નદીની ઉત્તરે છે.

સ—પારડી પ્રગણામા મુખ્ય પાક શાનો થાય છે?

જ—ડાગર, કોદ્રા, દીવેલી, શેરડી, ખરસવ વગેરે.

સ—સુરત જીલ્લામા સચીન, વાસદા ને ધરમપોર સંસ્થાનના દેશી રાજ્યો છે, તેની દર એકની વસ્તી કેટલીછે?

જ—સચીન સસ્થાનની ૧૭૧૦૩, વાસદા સસ્થાનની ૩૨૧૫૪, અને ધરમપોર સસ્થાનની ૭૪૫૯૨, કુલ્લે બધી મળી ૧,૨૩,૮૪૯ માણસની વસ્તી છે

સુરત જીલ્લાનુ ક્ષેત્રફળ વસ્તી વગેરે.

પ્રગણા	ક્ષેત્રફળ ચોરસ માઇલ	ગામ	પ્રગણાની વસ્તી	એક ચોરસ માઇલે કેટલી વસ્તી.
ઓરપાડ	૩૫૫	૧૨૦	૬૬,૨૫૬	૧/૭
ચોરાસી	૬૭	૬૪	૪૮',૪૩૫	૭૨૩
માંડવી	૧૭૨	૧૩૮	૪૮,૩૬૭	૨૮૧
બારડોલી	૨૬૧	૧૨૮	૭૭,૫૦૦	૨૯૭
જલાલપોર	૧૮૪	૮૧	૭૦,૧૧૨	૩૮૧
ચીખલી	૧૬૯	૦	૫૯ ૩૧૨	૩૫૫
વલસાડ	૨૧૭	૯	૭૮,૨૦૭	૩૬૦
પારડી	૧૦૨	/૧	૫૧,૭૬૮	૩૧૯
સુરત શેહેર	૩	—	૧, ૭૧૪૯	૩૫૭૧'

૧૫// ૭૭૭ ,૦૭ ૮૭

સુરત જીલ્લાનુ ક્ષેત્રફળ ૧૫૮' ચોરસ માઇલ, ને વસ્તી ',૦૭,૦૮૭ માણસના છે

એ જીલ્લામા ૭૭૭ ગામો વસ્તી વાળા છે, તે શિવાય બીજા ૮૧ ગામ વસ્તી વગરના (નાના ગામડા) છે, એટલે બધા મળી કુલ ૮૫૮ એ જીલ્લામા ગામો આવેલા છે

એ જીલ્લામા બધા મળી ઘરો ૧,૩૭,'૧૩ આવેલા છે

દિશાઓ.

સ—છોકરાઓ બોલો તો દિશાઓ કેટલી છે?

જ—દિશાઓ ચાર છે; ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, ને પશ્ચિમ

સ—દિશાઓ કેમ પારખવી તે તમે જાણો છો?

જ—હાજી, સૂરજ ઉપરથી સૂરજ ન દેખાતો હોય તો ધ્રુવના તારા ઉપરથી, અને તે તારો પણ નહી દેખાતો હોય તો વાહાણના હોકા યંત્રથી

સ—પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશા કેમ જાણવી?

જ—જેણી ગમ રોજ સૂરજ ઉગતો હોય તે પૂર્વ દિશા અને રોજ સાંજે સૂરજ આથમતો હોય તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી

સ—ત્યારે ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશા કેમ જણાએ?

જ—આપણે પૂર્વ દિશા તરફ મો કરીને ઉભા રહીએ તો જેણી ગમ આપણો ડાબો હાથ આવે તે ઉત્તર, અને જેણી ગમ જમણો હાથ આવે તે દક્ષિણ દિશા

સ—ત્યારે હોકા યંત્ર અને ધ્રુવના તારાએ કરીને દિશા શી રીતે જણાય છે?

જ—હોકાયંત્ર એટલે વાહાણનો હુકો, તે મોટા વાહાણોમા ખલાસી લોકો રાખેછે તે અંધારી રાતે તેમને બહુ કામ લાગેછે તે હોકા યંત્રની સોય હમેશા ઊત્તર દિશા તરફજ રેહેછે, તેમ ધ્રુવના તારો એ હમેશા ઉત્તર દિશાએજ ઉગેછે, એ રાતે ઉત્તર દિશા જણાઇ તો પછી બીજી દિશા જાણવી સેહેલ છે. એટલુ યાદ રાખવુ કે ઉત્તરની સામેની દક્ષિણ દિશા, અને પૂર્વની સામી પશ્ચિમ દિશા છે.

સ—ત્યારે નકશો સામો ટાંગ્યો તેની ચારી દિશા કેમ જણાય છે?
જ—નકશો સામો ચત્તો સીધો મૂકો તો જે ઉપલો ભાગ આવ્યો તે ઉત્તર દિશા, નીચલો ભાગ લબડતો રહ્યો તે દક્ષિણ દિશા, નકસા સામા ઉભા ને જેણી ગમ જમણો હાથ આવે તે પૂર્વ દિશા, ને જેણી ગમ ડાબો હાથ આવે તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી.

(ભૂગોળની વ્યાખ્યા.)

સ—છોકરાઓ તમે નકશો જોયોછે, નકશો એટલે શું?
જ—હાજી, નકશો એટલે આખી પૃથ્વી કે તેનો કોઈક ભાગ કે દેશ કે શેહેર વગેરેનો ચિત્રથી જે નમુનો કાઢેલો તે.
સ—સીમાડો, સડક, અને રેલવે એટલે શું?
જ—સીમાડો એટલે સીમા અથવા હદ, સડક એટલે કાચો બાંધેલો રસ્તો, અને રેલવે એટલે લોઢાની સડકનો પાકો બાંધેલો રસ્તો.
સ—ગામ એટલે શું?
જ—જ્યાં કે થોડાક જથા બંધ ઘરની વસ્તી હોય તે.
સ—ત્યારે ગામડું કોને કહીએ?
જ—જ્યાં કે ઘણાજ થોડા ઝુંપડાં જેવા ઘરની વસ્તી હોય તે.
સ—કસબો કોને કહીએ?
જ—પ્રગણાનું જે સૌથી મોટું ગામ તેને કસબો કેહે છે.
સ—શેહેર કોને કહીએ?
જ—જ્યાં કે મોટા મોટા છોબંધ ને ઘણા હારબંધ ઘરો બાંધેલા

હોય. અને સારા સારા ચૌટા તથા બજાર હોય, અને તે-
મા ઘણા ઘરા ને ફળીઆ હોય તે શેહેર

સ—પ્રગણું એટલે શું ?

જ—જેમા નાના નાના ગામો ઘણા આવી તેનો એક તાલુકો બધાયલો તે

સ—ત્યારે તાલુકો એટલે શું ?

જ—તાલુકો એટલે માહાલ, અથવા જે પ્રગણું કરીને કેહેવાયછે તે.

સ—જીલ્લો એટલે શું ?

જ—જીલ્લો એટલે જે ઘણાએક પ્રગણા અથવા તાલુકા મળીને થયલો તે.

સ—નદી કોને કહીએ ?

જ—જે પાણીનો ધોધ પર્વતમાથી અથવા સરોવરમાથી નીકળી-
ને ઢળતી જગ્યામા થઇને સમુદ્રને મળેછે તે.

સ—નદીનું મૂળ અને મુખ તે શું ?

જ—જે પર્વત કે સરોવરમાથી નદી નીકળેછે તે ઠેકાણાને મૂળ
અને જ્યા નદી દરીઆને મળેછે તે ઠેકાણાને મુખ કેહેછે.

સ—ત્યારે ખાડી કોને કેહેછે ?

જ—દરીઆને મળવાની આગમજ ભરતીનુ પાણી માહે આવે
એવું નદીનું મુખ જે પોહોળું થાયછે તેને ખાડી કેહેછે.

સ—દરીઓ કોને કેહેછે ?

જ—માહાસાગર કરતા જે નાનો પાણીનો ભાગ તે.

સ—તળાવ કોને કેહેછે ?

જ—તળાવ એટલે નાનુ સરોવર, અથવા જે નાનો પાણીનો
ભાગ ચોતરફ જમીનથી વીટાયલો તે.

સ—બેટ કોને કહીએ ?

જ—ચોતરફ ફરતુ પાણી, ને વચમા જે જમીનનો ભાગ તે બેટ

સ—બદર એટલે શુ ?

જ—નદી કે દરીઆ કાડે વેપારના મથકનુ જે શેહેર અથવા કસબો આવેલો તે બદર

સ—ડુંગર, પાહાડ, અને પર્વત એટલે શુ ?

જ—જમીન ઉપર જે મોટા ઊંચા ટેકરા હોય તે ડુગર, એવા એવા ઘણા ડુગર સાથે જોડાઇને પૃથ્વીની સપાટીથી ઘણા ઊંચા ગયલા તે પાહાડ, અને એવા એવા ઊંચા પાહાડ જોડાઇને સાથે લાબા પથરાયલા તેને પર્વત કેહેછે

ખબર

આથી ખબર આપવામાં આવે છે કે, સુરત જીલ્લાની ભુગોળ, ગુજરાતી માર્તે ચોપડીના જુદા જુદા અર્થો, અંગ્રેજી સીરીસના મીનીંગો તથા તમામ તરજુમાઓ, તમામ વારતાની ચોપડીઓ, ભજનસંગ્રહ, ઈશ્વર પ્રાર્થના ભજનાવળી, સાગુનહુની લડાઈ, નરશઈ મેતાના પીતાજીનુ શ્રાદ્ધ, મામેરૂ, નળાખ્યાન, સર્વ જાતના ગાએનો, અંગ્રેજી ગુજરાતી સીરીસો, વગેરે આંકની ચોપડી, કોટેશ, અને તમામ બીજી જાતની સર્વે ચોપડીઓ સુરતમાં શા લલુભાઈ જમનાદાસ બુકસેલરના મોટા રસ્તાપરની બુક ડેપોનાથી વેચાતી મળશે

વગેરે બધી જગાના બુકસેલર પાસેથી વેચાતી મળશે એ ચોપડીઓના મગાવનારે બંદોબસ્ત કરવો હોય તો નીચે સહી કરનારને પોસ્ટપેડ કાગળ લખી જણાવી કરવો જથાબંધ લેનારને સારૂ કમીશન આપવામાં આવશે

લલુભાઈ જમનાદાસ બુકસેલર
ડેણાપીઠના પુલ પાસે નવી સડક